

Dwusetne zebranie naukowe Oddziału Krakowskiego Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego (Mogilany, 21 IV 1979 r.)

W Ośrodku Konferencyjnym PAN w Mogilanach odbyło się dwusetne zebranie naukowe Oddziału Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego w Krakowie. Jak zwykle okrągłe liczby skłaniają do spojrzenia wstecz i wywołują wspomnienia.

Zaczął się to 19 lat temu. Na jednym z kolejnych seminariów Zakładu Biologii Wód PAN, 11 czerwca 1960 r., z inicjatywy prof. Karola Starmacha powstał Oddział PTH w Krakowie. Wybrano Zarząd, którego przewodniczącym został prof. Karol Starmach, jego zastępcą prof. Jadwiga Siemińska, sekretarzem wtedy magister a dziś już profesor Stanisław Wróbel i skarbnikiem mgr Antoni Kysela. A potem wygłoszono dwa referaty. Dr Włodzimierz Solewski przedstawił „Charakterystykę pogłowia pstrąga rzeki Wisły i rzeki Soły”, a następnie mgr Andrzej Łysak (dziś również profesor) „Badania hematologiczne u karpia”. I tak już zostało do dziś. Tradycją zebrań stało się wygłaszanie dwóch referatów na jednym posiedzeniu i, co jest równie ważne, podawanie po pierwszym z nich herbaty, aby wzmocnić zarówno prelegentów jak i słuchaczy.

Na 200 zebraniach wygłoszono 383 referaty i wyświetlono 5 filmów. Zebrania Oddziału PTH w Krakowie stały się trybuną, z której hydrobiolodzy południowej Polski przedstawiali swoje najnowsze prace. Zapraszano również prelegentów z innych ośrodków hydrobiologicznych w Polsce, aby przedstawili tamtejsze osiągnięcia. Wiele referatów wygłosili zagraniczni naukowcy bawiący w Krakowie. W referatach tych poruszano najważniejsze problemy nurtujące współczesną hydrobiologię.

Najwięcej, bo aż 86 referatów dotyczyło ryb. Omawiano stan i zagrożenie rybostanu w rzekach i zbiornikach zaporowych, przedstawiano wyniki badań biologicznych i fizjologicznych wybranych gatunków ryb. Wiele referatów poświęcono rybackiej gospodarce stawowej i metodom intensyfikacji hodowli karpia. Z tym zagadnieniem wiąże się druga grupa referatów (54 referaty), w których przedstawiono charakterystykę hydrochemiczną i hydrobiologiczną stawów karpowych oraz wpływ ścieków na biocenozy stawowe.

Osobnym problemem często poruszonym na zebraniach była ekologia rzek. Wiele referatów dotyczyło zwłaszcza sanitarnej charakterystyki rzek w południowej Polsce. Na szczególną uwagę zasługuje wczesne podjęcie badań wpływu zrzutu wód podgrzanych na biocenozy rzeczne. Pierwszy referat na ten temat został wygłoszony już w czerwcu 1962 r. przez doc. Lesława Turoboyskiego i dotyczył wpływu wód podgrzanych elektrowni w Tarnowie na biocenozy rzek Dunajca i Białej. Od tego czasu wygłoszono na ten temat 10 referatów. Dość często były poruszane problemy klasyfikacji naturalnych ekosystemów potokowych i rzecznych oraz opisu zbiorowisk glonów i fauny dennej w karpackich i lewobrzeżnych dopływach górnej Wisły. Mówiąc o rzekach trudno było pominąć zbiorniki zaporowe, które są ważnym elementem krajobrazu południowej Polski. Ten temat był omawiany w 21 referatach. Przedstawiono charakterystykę hydrochemiczną zbiorników oraz opisano rozwijające się w nich zespoły planktonowe i bentosowe. Poruszano również problemy eutrofizacji wód zbiorników zaporowych i metody jej zwalczania.

W ostatnich latach nowym zagadnieniem omawianym na zebraniach stał się wpływ substancji toksycznych, zwłaszcza pestycydów, na wybrane gatunki glonów i zwierząt. Częstym tematem stał się również wpływ zanieczyszczeń atmosfery na środowisko, biocenozy oraz wybrane organizmy wodne. Kilka referatów dotyczyło systematyki organizmów wodnych, zwłaszcza glonów, omawiano też biocenozy nietypowych siedlisk jakimi są jaskinie, kałuże i drobne zbiorniki czy płyty śniegu.

Przy współdziałaniu placówek hydrobiologicznych południowej Polski zorganizowano kilka tematycznych sesji naukowych. W Instytucie Zootechniki w Zatorze została zorganizowana przez Samodzielną Pracownię Biologii Ryb i Środowiska Wodnego sesja na temat hodowli glonów. Zakład Biologii Wód PAN był współorganizatorem sesji: „Produkcja wszystkich ogniw produkcyjnych w stawach przesadkowych”, „Wpływ ścieków cukrowniczych na środowisko i biocenozę stawu w okresie kumulacji oraz w latach następnych” i „Wpływ turystyki na biocenozy potoków tatrzańskich”.

Oddział PTH w Krakowie był w 1969 r. gospodarzem ogólnopolskiej Tatrzańskiej Sesji Naukowej, zorganizowanej z okazji 10-lecia PTH.

Oprócz normalnych zebrań roboczych i większych sesji organizowano także wycieczki naukowe w interesujące przyrodniczo obszary Polski i krajów sąsiednich oraz zwiedzano tamtejsze placówki hydrobiologiczne. Jesienią 1961 r. zorganizowano wycieczkę nad Rabę do Gdowa, gdzie oglądano połów oraz sztuczne tarło troci. W roku następnym w pasie konwencji na Słowacji zapoznano się z wylęgarnią pstrąga w Swicie oraz jaskiniami demjanowskimi. W 1964 r. kolejna wycieczka pojechała do NRD, gdzie zwiedzono stację rybacką w Königswartha; podczas tej wycieczki zwiedzono także kopalnię węgla brunatnego w Turossowie. Kolejne wycieczki organizowano na Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie (1965), w Bieszczady (1968), na Wyżynę Krakowsko-Częstochowską (1969), Pomorze Gdańskie (1971) i Mazury (1974).

W działalności Oddziału w Krakowie nie zabrakło także spotkań towarzyskich i jubileuszy (specjalność krakowska). Taki charakter miało też dwusetne zebranie naukowe Oddziału. Otworzył je przewodniczący Oddziału PTH w Krakowie, prof. Karol Starmach. Przypomniawszy zebranych cele jakie przyświecały założycielom Oddziału oraz w skrócie omówił jego działalność. Chwilą ciszy zebrani uczcili pamięć tych Koleżanek i Kolegów, którzy odeszli od nas na zawsze. Kolejny referat wygłoszony przez prof. Kazimierza Pasternaka dotyczył udziału Zakładu Biologii Wód PAN w Krakowie i Gospodarstwa Doświadczalnego PAN w Gołyszach w badaniach hydrobiologicznych w południowej Polsce. Zdecydowano się wyróżnić właśnie ten zakład spośród wielu ośrodków hydrobiologicznych, które znajdują się na terenie południowej Polski z kilku powodów. Jest to niewątpliwie największa placówka hydrobiologiczna i blisko połowa członków Oddziału PTH w Krakowie to jej pracownicy. Nasze zebrania, które jak wspomniano wcześniej, wyrosły z tradycji seminariów Zakładu Biologii Wód, do dziś dnia odbywają się w pomieszczeniach Zakładu.

Kolejne dwa referaty poświęcono hodowli ryb w stawach. Doc. Jan Włodek z wielką swadą i erudycją przedstawił w historycznym aspekcie rozwój hodowli stawowej karpia na terenie południowej Polski, zwracając szczególną uwagę na wzrost efektywności hodowli dzięki odpowiedniej selekcji tarlaków. Podkreślił niebezpieczeństwo, jakie dla hodowli niesie nieprzemyślane krzyżowanie wyselekcjonowanych polskich ras karpia z innymi rasami. Drugi referent, dr Jan Szumiec zapoznał słuchaczy z metodami intensyfikacji produkcji ryb na drodze dokarmiania ich specjalnymi paszami. Przedstawił wartości odżywcze i ekonomiczne poszczególnych rodzajów pasz i ich wpływ zarówno na wzrost ryb, jak i na zmianę środowiska stawowego.

Zbiorczy referat doc. Kazimierza Wasylika, doc. Ryszarda Sowy i doc. Janusza Starmacha dotyczył badań biocenoz w wodach płynących południowej Polski. Przedstawiono w ujęciu historycznym stan badań algologicznych, faunistycznych i rybackich w rzekach i potokach południowej Polski. Uwzględniono również aktualne badania mikrobiologiczne. W referacie podkreślono osiągnięcia ośrodka krakowskiego w tej dziedzinie, ale podano również długą listę badań, które nie zostały jeszcze podjęte lub zostały uwzględnione w zbyt małym wymiarze i należało by zwrócić na nie w przyszłości większą uwagę.

Ostatni referat prof. Jana Palucha, pomimo dość późnej pory i dużej dawki informacji dostarczonej w poprzednich wystąpieniach, poruszył słuchaczy. Prelegent przedstawił najważniejsze aspekty gospodarki wodnej w południowej Polsce. Umiejscowione w tym regionie wielkie aglomeracje miejskie i przemysłowe zużywają olbrzymie ilości wody. Równocześnie ścieki odprowadzane do rzek w górnym dorzeczu Wisły i Odry powodują, że wody te nie nadają się nawet do celów przemysłowych. Trzeba ją więc sprowadzać rurociągami z odległych rzek karpackich. Taki system przerzutu wody na duże odległości już istnieje na Śląsku i w przyszłości będzie rozbudowywany.

Na tym zakończono część oficjalną i zebrani udali się na uroczysty obiad.

Andrzej Kownacki